



КУЧ-АДОЛАТДА

2012 йил,
15 июнь,
жума
№ 22-23 (380)

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг ҳуқуқий газетаси

http://www.oliysud.uz

1998 йил 29 августдан чиқа бошлаган.

ЭРТАНГИ КУНИМИЗ ЭГАЛАРИ

салоҳиятли, билимдон ва шижоатли ёшлардир

Мамлакатимизда ёш авлодга оид сиёсат давлат фаолиятининг устувор йўналиши ҳисобланади. Униб-ўсиб келаётган йигит-қизларимизнинг камол топиши, ижодий иқтидорини рўёбга чиқариши учун ижтимоий-иқтисодий, ҳуқуқий, ташкилий жиҳатдан барча шарт-шароитлар яратилган. Жумладан, Асосий қонунимизда вояга етмаганларнинг ҳуқуқлари давлат ҳимоясида эканлиги, оналик ва болаликнинг давлат томонидан муҳофаза қилиниши мустақамлаб қўйилган. Албатта, бу ҳуқуқий асослар фарзанд тарбияси, унинг камолоти учун қайғуришга одатланган халқимизга хос азалий қадриятлар истиқлол йилларида янада ривожлантирилаётганини кўрсатади.



Зеро, ҳар бир фарзанд — миллат келажиги. Шу боис ҳам уларни етук инсон қилиб вояга етказиш нафақат оила,



балки жамият олдидаги муҳим вазифа саналади. Президентимиз таъкидлаганидек, барча эзгу ниятларимизнинг марказида фарзандларимизни ҳам жисмоний, ҳам маънавий жиҳатдан соғлом қилиб ўстириш, улар бахту садодати, фаровон келажигини кўриш, дунёда ҳеч кимдан кам бўлмайдиган авлодни тарбиялаш орсизи туради. Бундан кўзланган мақсад, албатта, юртимизнинг эртанги куни, истиқбол учун муносиб авлодни тарбиялашдир. Қувонарлиси, бугунги ёшларимиз ўз иқтидори, салоҳияти ва интилишлари билан ана шу орзуларимизга муносиб бўлишга ҳаракат қилаётди. Агар

кузатсангиз, ҳозирги ёшларда мустақиллик кайфияти, ҳар бир ишни ўзлари ҳал қилишга интилиш руҳи етакчи эканлигига гувоҳ бўласиз. Хўш, XXI аср ёшлари XX аср ёшларидан нимаси билан фарқ қилади? Албатта, бу саволга бериладиган жавоб биргина мақолага сифмайди. Лекин шуни алоҳида эътироф этиб ўтсак арзийдики, ҳозирги ёшлар биздан кўра билимдонроқ, биздан кўра ақллироқ бўлиб вояга етишмоқда. Зеро, мустақиллик уларга дунё билан бўйлашиш, беллашиш имкониятини берди. Мен бир зиёли сифатида 2012 йилнинг 16-17 февраль кунлари пойтахти-

мизда «Юксак билимли ва интеллектуал ривожланган авлодни тарбиялаш — мамлакатни барқарор тараққий эттириш ва модернизация қилишнинг энг муҳим шарт» мавзусида бўлиб ўтган халқаро анжумани катта қизиқиш билан кузатиб бордим. Назаримда, дунёнинг ривожланган давлатларидан мамлакатимизга келиб, таълим тизимимиздаги тажрибаларни ўрганган мутахассисларнинг юксак эътирофи ёшларимизга кўрсатилган ғамхўрликнинг жохон миқёсида тан олинётганининг яққол исботидир.

(Давоми тўртинчи бетда)

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг ҚАРОРИ

2012 йил 25 май № 06 Тошкент шаҳри

Фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича суд ишларини юритиш соҳасида халқаро ҳамкорликнинг айрим масалалари тўғрисида

Фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича суд ишларини юритиш соҳасида халқаро ҳамкорликни амалга оширишда суд амалиётида айрим масалалар келиб чиқаётганлиги муносабати билан «Судлар тўғрисида»ги қонуннинг 17-моддасига мувофиқ, Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленуми

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. Судларга тушунтирилсинки, фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича суд ишларини юритиш соҳасида халқаро ҳамкорлик давлатлар томонидан мазкур тоифадаги ишлар бўйича ҳуқуқий ёрдам кўрсатишда ифодаланади. Давлатлараро муносабатларда фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш деғанда, бир давлатнинг ваколатли органи томонидан бошқа (хорижий) давлатнинг шундай органи топириғи бўйича айрим процессуал, тезкор-кидирув ва бошқа ҳаракатларни бажарилиши тушунилади.
2. Фуқаролик ва жиноят ишлари-бўйича суд ишларини юритиш соҳасида халқаро ҳамкорлик суд, прокурор, терговчи ва суриштирув органи томонидан Ўзбекистон Республикасининг ҳуқуқий ёрдам тўғрисидаги қарши кураш тўғрисидаги 1999 йил 9 декабрдаги, транс-миллий ташкилий жиноятчиликка қарши 2000 йил 15 ноябрдаги, коррупцияга қарши 2003 йил 31 октябрдаги конвенциялари ва бошқаларда) мавжуд бўлиши мумкин. Бунда ҳуқуқий ёрдам тўғрисида сўров юбориш ва ижро этишининг зарур шарти шундан иборатки, ҳамкорликка киришаётган давлатлардан ҳар бири кўп томонлама шартнома иштирокчиси бўлиши керак.

(Давоми иккинчи бетда)

Bag'rikenglik tamoyillari

Қонунда акс этган қадрият амалда ўз самарасини бермоқда

Маълумки, мустақиллик йилларида жамиятимизда инсон, унинг ҳаёти, эркинлиги, шаъни, қадр-қиммати ва бошқа дахлсиз ҳуқуқлари олий қадрият, дея эътироф этилиб, айна шу тамойилни амалда таъминлаш мақсадида кенг қамровли ислоҳотлар амалга ошириб келинаётганига ҳар биримиз гувоҳимиз. Энг асосийси, халқимизнинг кўп минг йиллик қадрият ва анъаналари янада ривожлантирилиб, миллий қонунчилигимизда ҳам ўз аксини топди.

Жумладан, «Жиний жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан Жиноят, Жиноят-процессуал кодекслари ҳамда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексга ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги қонун билан ярашув институти жорий этилгани бу фикрнинг тасдиғидир. Миллий қонунчилигимизга киритилган тегишли ўзгартиришлар ушбу янги институтнинг ҳуқуқий асосларини яратди ва ярашув ҳақидаги ишларни юритишнинг алоҳида қоидаларини белгилаб берди.

Айтиш керакки, ушбу институт жорий этилган дастлабки пайтда Жиний кодекснинг 66-моддасига биноан ижтимоий хавфи катта бўлмаган, 26-моддада кўрсатилган жиноятлар содир этилганда гумон қилинувчи, айбланувчи, судланувчи чин дилдан айбига иқроор бўлиб, жабрланувчи билан ярашса ва етказилган зарарни тўлиқ бартараф этса, жиний жавобгарликдан озод қилиш белгиланган бўлса, 2009 йил 3 апрелда қабул қилинган қонунга асосан бундай моддалар сони яна 9 тага кўлайди. Шунингдек, ярашув институти натижасида амалдаги Жиноят-процессуал кодекси 62-боб билан тўлдирилди.

(Давоми учинчи бетда)

Халқимизга хос фазилатлардан бири, ҳеч шубҳасиз, эртанги кун эгалари — фарзандларимизнинг тақдирига ҳамisha масъулият билан қарашдир. Муҳими, истиқлол йилларида ёш авлодга бўлган юксак эътибор ва ғамхўрликнинг мустақам қонуний асослари яратилгани бугун амалда ўз самарасини бераётди.

Mezon

Бурч ва масъулият

уни тўлиқ адо этиш фарзандлар камолотига хизмат қилади

Таъкидлаш жоизки, дунё миқёсида бола ҳуқуқлари мустақамлаб қўйилган энг асосий халқаро ҳужжат — Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги Конвенция БМТ Бош Ассамблеяси томонидан 1989 йил 20 ноябрда қабул қилинган бўлса, ора-

дан атиги уч йил ўтиб, яъни 1992 йил 9 декабрда Ўзбекистон Республикаси ушбу Конвенцияни ратификация қилди.

(Давоми иккинчи бетда)

Аввало шуни айтиш керакки, мамлакатимизда фуқароларнинг мерос ҳуқуқи кафолатлари конституциявий асосда мустақамланган. Бунга амалда тўлиқ рўёбга чиқариш борасида фуқаролик қонунчилигида ушбу масалага кенг ўрин берилган. Жумладан, амалдаги Фуқаролик кодексига мерос ҳуқуқи, унинг очилиши, мерос олиш ҳуқуқига эга бўлган шахслар, мерос таркиби ва уларни сақлаш, бошқариш, қўриқлаш, тасарруф қилиш, мероснинг меросхўрларга ўтиш тартиби ва шартларини белгилаб берувчи ҳуқуқий меъёрлар ўзининг аниқ ифодасини топган.

Fuqarolik qonunchiligi

Мерос олишга ким ҳақли?

Ворислик ҳуқуқи фуқаронинг ўлими ёки у суд томонидан вафот этган, деб топилгандан сўнг юзага келади. Демак, мерос шахс вафотидан кейин унинг бошқа шахсга ўтиши мумкин бўлган ҳуқуқ ва мажбуриятларидан иборат. Яъни фуқарога хусусий мулк ҳуқуқи асосида тегишли бўлган уй-жой, машина ва бошқа мол-мулклар эмас, балки шу мол-мулкка нисбатан бўлган ҳуқуқ мерос объекти сифатида мерос тар-

кибига киритилади. Фуқаролик кодексининг 1135-моддасига кўра, мерос қолдирувчининг болалари (шу жумладан, фарзандликка олинган болалари), эри (хотини) ва ота-онаси (фарзандликка олувчилар) тенг улушларда қонун бўйича биринчи навбатдаги ворислик ҳуқуқига эга бўладилар. Мерос қолдирувчининг вафотидан сўнг туғилган болалари ҳам биринчи навбатдаги ворислик

ҳуқуқига эга ҳисобланади. Қонунчиликка асосан, меросни қабул қилиб олган қонун бўйича меросхўрлардан исталган бири мероснинг тақсимланишини талаб қилишга ҳақли. Меросни тақсимлаш меросхўрларнинг келишувига кўра, ўзларига тегишли улушларига мувофиқ, келишувга эришилмаган тақдирда эса, суд тартибиде амалга оширилади.

(Давоми учинчи бетда)

Qonun ko'magi

Хорижий инвестициялар

иқтисодиёт барқарорлигида
муҳим омил

Эътироф этиш жоизки, мустақиллик йилларида юртимизда тадбиркорлик фаолиятига кенг йўл очилди. Бу соҳа вакилларининг ҳуқуқ ва манфаатларини кафолатли ҳимоя қилиш билан бирга уларга кенг қўламадаги имтиёзлар, афзалликлар ва кафолатлар яратиб берилди.

Тадбиркорлик субъектларини рўйхатга олишнинг хабардор қилиш тартиби жорий этилган, уларнинг молия-хўжалик фаолиятини фақат солиқ идоралари текшириши мумкинлиги ва тадбиркорларга нисбатан ҳар қандай санкция суд қарорига биноан қўлланилиши белгилангани бунинг исботидир.

Президентимиз томонидан тақдим этилган «Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси»да ҳам кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш, шу жумладан, тўғри-

дан-тўғри хорижий инвестицияларнинг мамлакатимизга кириб келишига кенг йўл очиб бериш, тадбиркорларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш тизимини янада такомиллаштириш борасида муҳим вазифалар белгилаб берилди.

(Давоми иккинчи бетда)

Saboq

Етказилган зарарни қоплаш

жазонинг енгиллаштиришга
асос бўлади

Мамлакатимиз суд ҳуқуқ тизимида изчиллик билан олиб борилаётган ислохотлар жараёнида жиний жазоларнинг либераллаштирилгани иқтисодиёт соҳасига оид жиний ишларни кўришда кутилган самарани бермоқда. Яъни айрим жиноятлар оқибатида етказилган моддий зарар қопланган тақдирда озодликдан маҳрум қилиш тарихидаги жазо қўлланимаслиги амалда фуқаролар манфаатига хизмат қилмоқда.

(Давоми учинчи бетда)



